

частини 31 сонати можна було б умовно назвати «Розрада і смиренність».

Отже, якщо говорити загалом про «Adagio», можна відзначити наступне:

1. Залишаючись в рамках класичної тонально-функціональної системи, у ньому простежується тенденція до розширення тональності. Це проявляється вже з перших тактів, де тоніка сіб -мінору на близькій відстані зіставляється з тризвуком Фа<sup>б</sup>-мажору (субдомінантою тональності П<sup>б</sup> ступені).

2. Розширенню тональності сприяє також тональна двозначність, яка виникає в результаті накладення паралельних тональностей (Ces-as) – початок II частини «A<sup>g</sup>ioso».

3. Не виходячи за межі класичної акордики, Л. ван Бетховен використовує деякі специфічні акордові структури, не властиві його попередникам (зм.<sup>5</sup><sub>3</sub>, <sup>6</sup><sub>4</sub>, акорди з пропущеними тонами, особливо терцією).

4. Деяка свобода голосоведіння є не порушенням правил, не випадковою похибкою, а невід'ємною рисою стилю.

Отже, парадокс пізнього стилю Бетховена полягає в тому, що в області новаторства в гармонії композитор «випереджав» перших композиторів-романтиків. Але в той же час він був орієнтований на принципи гармонічного мислення минулого.

#### **Список використаних джерел**

1. Rolland R.. Beethoven. Les grandes époques créatrices. Le chant de la résurrection. Paris, 1937, с. 463.

**Максимочкіна Тетяна,  
Ткаченко Наталія,**  
викладачі другої категорії Полтавської  
дитячої музичної школи №1  
імені П. Майбороди (м. Полтава)

### **ВИХОВНИЙ ВПЛИВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА НА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ДИТИНИ**

**Анотація.** У статті проаналізовано питання виховного впливу музичного мистецтва на формування особистості дитини в сучасних дослідженнях, зазначено, що розвиток дошкільника, становлення його як особистості – кардинальна для дошкільної освіти проблема.

**Ключові слова:** музичне мистецтво, виховання, діти дошкільного віку, гуманістичне, моральне, естетичне, національне виховання.

**Постановка проблеми.** У сучасній системі освіти й виховання дітей дошкільного віку важливе місце займає мистецтво, яке є невід’ємною складовою людської діяльності та формування духовної культури. За допомогою мистецтва пізнається й оцінюється дійсність, поширюються філософські, політичні, етичні та інші ідеї, розвиваються творчі можливості людей, розкривається, узагальнюється, систематизується та передається історично складений досвід ставлення людини до дійсності.

Музичне мистецтво, як один із видів мистецтва, є засобом пізнання оточуючого світу, має величезний виховний потенціал, використання якого сприяє формуванню особистості дитини дошкільного віку.

**Виклад основного матеріалу.** Музичне мистецтво має невичерпний потенціал впливу на внутрішній світ дитини, воно є своєрідним засобом спілкування, сприяє самопізнанню і самовираженню особистості, формуванню її світогляду, про що неодноразово наголошували письменники, композитори, педагоги, психологи, мистецтвознавці, вчені різних галузей. На особливому значенні музики з-поміж інших видів мистецтва наголошував видатний український композитор М. Лисенко, який вважав, що музика розвивається разом із розвитком найвищих ідеалів людності, іде в супроводі величних подій історичного життя, у супроводі розвитку релігійних ідеалів [3]. Особливе місце у формуванні особистості, становленні її духовного світу завжди належало музиці. Про це висловлювався відомий французький письменник Віктор Гюго, який зазначав: «три фактори мають вирішальне значення в успішному розвитку кожного народу: література, цифра і нота.

Якщо література існує для нас як засіб спілкування, цифра – для мислення, то нота – для серця» [2].

Окремі дослідження висвітлювали проблему виховного впливу музичного мистецтва у формуванні особистості дошкільника. Так, В. Кьоном було досліджено проблему виховання особистості дітей чотирьох-шестирічного віку в процесі індивідуальних музичних занять (1994 р.); використання української народної музики в процесі морально-естетичного виховання стало темою дослідження О. Аліксійчук (2000); проблемі музичного виховання дітей дошкільного віку в Німеччині присвячена робота І. Сташевської (2004); предметом дослідження І. Газіної стало формування першооснов національної свідомості в дітей старшого дошкільного віку засобами української народної музики (2008); морально-етичному вихованню дітей старшого дошкільного віку засобами українського фольклору присвячене дослідження О. Кисельової (2009).

Особливості виховного впливу музичного мистецтва на особистість дітей із різними порушеннями психофізичного розвитку відображено в роботах учених-дефектологів І. Гудим, Л. Куненко, Л. Нафікової. Л. Куненко зазначає, що серед різноманітних факторів, які активно впливають на гармонійний розвиток особистості сліпих, особливе місце належить музично-естетичним, як найбільш доступним видам діяльності. Для дитини з вадами зору музика є тим інформаційним каналом у різнобарвний світ естетичних звуків, який допомагає певною мірою компенсувати її неповноцінність, а подекуди й деформовані уявлення про навколишнє середовище через зміст музичних творів та засоби музичної виразності. Поряд з іншими видами мистецтва, музичне, з його своєрідним способом відображення дійсності, забезпечує знайомство дитини з культурно-історичними традиціями народу, єдність із загальнолюдською культурою. Через мистецтво дитина засвоює оточуючу дійсність, виражену в музично-художніх образах, пізнає загальнолюдські цінності, пов'язані з природою, людиною, предметами оточуючого світу.

Г. Шевченко зазначає, що форми естетичного виховання розглядаються як необхідні сторони комплексного виховання, покликаного забезпечити різнобічне формування цілісної особистості дитини. Н. Ветлугіна наголошувала на тому, що естетичне виховання дітей дошкільного віку повинно бути спрямоване на розвиток здібностей сприймати, відчувати й розуміти прекрасне, помічати гарне та погане, творчо самотійно діяти, долучаючись тим самим до різних видів художньої діяльності. Вона наголошувала, що естетичне виховання дошкільників за допомогою музики буде здійснюватися завдяки розвитку в них загальної музичності, ознаками якої є здатність відчувати характер, настрій музичного твору, співпереживати почуттю, проявляти емоційне ставлення, розуміти музичний образ; здатність вслухатися, порівнювати, оцінювати найбільш яскраві та зрозумілі музичні явища, що вимагає елементарної музично-слухової культури, довільної слухової уваги, спрямованої на ті чи інші засоби виразності; прояв творчого ставлення до музики, коли дитина слухаючи музику, по-своєму представляє художній образ, передаючи його в співі, грі, танцях тощо.

Ідею морального впливу музики висловлювали й композитори. Г. Гендель зазначав, що від музики не лише просто необхідно отримувати задоволення, а під її впливом люди повинні ставати кращими. Л. Бетховен мріяв про те, щоб музикою «висікати вогонь із мужніх душ».

Велике значення музика має у процесі національного виховання дошкільників, що визначено як один із пріоритетних напрямів виховання, органічною складовою освіти. Низка корифеїв української педагогіки (Г. Ващенко, О. Ольжович, С. Русова, М. Стельмах, В. Сухомлинський, К. Ушинський) та сучасні вчені-педагоги (А. Богуш, В. Кононенко, А. Марушкевич, О. Монке, Ю. Руденко) вважають, що дошкільне виховання повинно бути національним, а його змістом і виховним матеріалом має стати українська народна культура і саме – український фольклор. За словами А. Богуш, фольклор – один з основних засобів морально-етичного виховання, це народна творчість, у якій художнє відображення дійсності відбивається у

словесно-музично-хореографічних формах колективної народної творчості, що виражають життя й побут людей.

Про особливу роль української народної музики у формуванні інтересу до національних цінностей дітей дошкільного віку висловлювалися відомі мистецтвознавці (М. Колесса, О. Кошиця, М. Лисенко, Г. Нудьга, З. Яропуд), письменники (І. Нечуй-Левицький, І. Франко). Вони відзначали, що саме народна музика є найглибшою, найприроднішою, яка має таку надзвичайно сильну генетичну енергетику, що незаперечно під її впливом можливе становлення того неповторного, індивідуального обличчя та душі. О. Ольжович (Олег Кандиба) з метою національного виховання радить використовувати народні іграшки, твори українського фольклору, а саме байки, казки та народні пісні. В. Кононенко вважав, що важливим засобом виховання в людини високих моральних якостей, якій притаманні кращі риси національного характеру є усна народна творчість: пісні, думи, легенди, казки, колядки, щедрівки, гаївки, коломийки, обрядова поезія. І. Газіна у своєму дослідженні зазначала, що саме українська народна музика та пісня, які є прості для усвідомлення, надзвичайно емоційно забарвлені й наповнені змістом, що відображає традиційну українську національну культуру, без сумніву є оптимальними чинниками виховного впливу на дітей дошкільного віку. Музика для них є природною атмосферою, що пробуджує творчу активність, розвиває художньо-естетичні здібності особистості тощо.

**Висновки.** Отже, аналіз літературних джерел довів, що музика, музичне мистецтво, впливаючи на свідомість людини на емоційному рівні, може стати чи не найбільш дієвим і потужним засобом виховного впливу саме в період дошкільного дитинства. Науковцями різних галузей, письменниками, мистецтвознавцями, педагогами та психологами доведено, що саме музичне мистецтво несе собі величезний виховний потенціал, використання якого сприяє формуванню особистості дитини.

### Список використаних джерел

1. Газіна І. О. Методика музичного виховання дітей дошкільного віку: навчально-методичний посібник для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта», вихователів дошкільних навчальних закладів та батьків. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2013.
2. Кисельова О. І. Морально-етичне виховання дітей старшого дошкільного віку засобами українського фольклору : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.08. «Дошкільна педагогіка». Південноукраїнський державний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського. Одеса, 2009.
3. Лисенко М. В. Характеристика музичних особливостей українських дум і пісень у виконанні кобзаря Вересая. Київ: Музична Україна, 1978.
4. Фоломєєва Н. А. Педагогічні технології естетичного виховання дітей віком 5-10 років засобами музичного мистецтва : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.07. «Теорія і методика виховання». АПН України. Ін-т проблем виховання. Київ, 2001.

**Малогуб Ірина,**  
викладачка Лучанської дитячої музичної  
школи (с. Лука)

### ВИКОРИСТАННЯ СИНТЕЗАТОРА НА УРОКАХ ФОРТЕПІАНО

***Анотація.** У статті наголошується на застосуванні синтезатора у навчальному процесі, що сприяє залученню дітей до музичного мистецтва. Висвітлено можливості синтезатора як музичного інструмента, розкрито особливості навчання гри на синтезаторі, запропоновані технології використання синтезатора на уроках фортепіано.*

***Ключові слова:** мистецтво, синтезатор, особливості навчання.*

Прошло лише трохи більше десятиріччя з того часу, як комп'ютер увірвався в наше життя, і сьогодні вже неможливо уявити, як можна без